

Ελληνική οικονομία: Αναδρομή στο 2023 και προοπτικές για το 2024

Παρά την πρόοδο, τα προβλήματα που μας κληροδότησε η κρίση χρέους της περασμένης δεκαετίας δεν έχουν εξαλειφθεί.

Μιράντα Ξαφά, Αρθρογράφος

Senior scholar, Centre for International Governance Innovation (CIGI) - μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών

07/01/2024, Huffingtonpost.gr

EUROKINISSI

Της Μιράντας Ξαφά*

Το 2023 ήταν θετική χρονιά για την Ελληνική οικονομία και τις αγορές. Ο ρυθμός ανάπτυξης ξεπέρασε τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, ο γενικός δείκτης του Χρηματιστηρίου βρίσκεται σε υψηλά δεκαετίας, και το ράλι στην αγορά ομολόγων μείωσε σημαντικά το κόστος δανεισμού του Δημοσίου καθώς η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου μειώθηκε από 4,50% σε 3,08%.

Οι προοπτικές για το 2024 παραμένουν θετικές, αν και υπάρχουν ρίσκα δυσμενών εξελίξεων κυρίως στο εξωτερικό περιβάλλον. Ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται οριακά χαμηλότερος από το 2,4% του 2023 αλλά διπλάσιος από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (1,2%). Στις θετικές επιδόσεις συμβάλουν η φθηνή χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), η αυξημένη τουριστική κίνηση, και η συνέχιση των μνημονιακών μεταρρυθμίσεων για την βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος.

Μετά τις εκλογές του Ιουνίου η κυβέρνηση δρομολόγησε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη, στη φορολογία και στην ανώτατη παιδεία, δείχνοντας αποφασισμένη να χρησιμοποιήσει το πολιτικό κεφάλαιο που της προσδίδει η άνετη εκλογική της νίκη για να εφαρμόσει απαραίτητες μεταρρυθμίσεις που θίγουν μικροσυμφέροντα. Στις αρχές του νέου έτους αναμένεται να ψηφιστούν οι νέοι ποινικοί κώδικες του υπουργείου Δικαιοσύνης, η επιστολική ψήφος του υπουργείου Εσωτερικών, και το νομοσχέδιο που θα επιτρέψει τη λειτουργία μη κρατικών πανεπιστημίων του υπουργείου Παιδείας.

Με τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και τη δημοσιονομική πειθαρχία η κυβέρνηση πέτυχε την **ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας** ύστερα από 13 χρόνια και τα εύσημα από διεθνείς οργανισμούς και τον παγκόσμιο Τύπο. Έδειξε πυγμή στο θέμα της χορήγησης άδειας διαμονής σε παράνομους μετανάστες, αναγνωρίζοντας και αξιοποιώντας την παρουσία τους, προς όφελος όλων των εμπλεκομένων, για να καλυφθούν ανάγκες εργατικών χεριών από επιχειρήσεις (κυρίως κατασκευαστικές) που δεν έχουν την δυνατότητα να προσφύγουν σε μαύρη εργασία. Προφανώς βέβαια το δημογραφικό/μεταναστευτικό πρόβλημα δεν λύνεται με τροπολογίες αλλά με πολιτικές μακράς πνοής που μπορούν να αναστρέψουν την δυσμενή δημογραφική τάση.

Παρά την πρόοδο που σημειώνεται τα τελευταία χρόνια, τα προβλήματα που μας κληροδότησε η κρίση χρέους της περασμένης δεκαετίας δεν έχουν εξαλειφθεί:

(1) Το επενδυτικό κενό παραμένει αγεφύρωτο, καθώς οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ανήλθαν σε περίπου 14% του ΑΕΠ το 2023, έναντι 22% στην Ευρωζώνη. Η χρηματοδότηση που προσφέρει το ΤΑΑ μέχρι το 2026 ενισχύει την προσπάθεια κάλυψης του επενδυτικού κενού, η οποία χρειάζεται επίσης πιο αποτελεσματικές υπηρεσίες του Δημοσίου και πιο ανταγωνιστική λειτουργία των αγορών αγαθών και υπηρεσιών.

(2) Το δημόσιο χρέος παραμένει το υψηλότερο στην Ευρωζώνη παρά την γρήγορη αποκλιμάκωση από 212% του ΑΕΠ το 2020 σε 168% του ΑΕΠ το 2023 (στοιχεία ΔΝΤ που περιλαμβάνουν κεφαλαιοποιημένους τόκους), χάρη στον πληθωρισμό και την ταχεία ανάκαμψη της οικονομίας μετά την πανδημία. Η περαιτέρω αποκλιμάκωση θα απαιτήσει πρωτογενή πλεονάσματα της τάξης του 2,5% του ΑΕΠ, καθώς η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ επιβραδύνεται λόγω της μείωσης του πληθωρισμού και την βαθμιαία σύγκλιση του ρυθμού ανάπτυξης με τις μακροπρόθεσμες δυνατότητες της οικονομίας.

(3) Τα κόκκινα δάνεια έχουν μειωθεί σημαντικά στο 8,6% του συνόλου των δανείων, αλλά ξεπερνούν κατά πολύ τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (1,8%). Ένα μεγάλο τμήμα έχει μεταφερθεί από τις τράπεζες σε εταιρείες διαχείρισης, αλλά οι δανειολήπτες συνεχίζουν να επιβαρύνονται με υπέρογκα χρέη διότι ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών δεν έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά.

Μόνιμη παθογένεια της Ελληνικής οικονομίας παραμένει και το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο είναι ελλειμματικό ακόμη και σε περιόδους χαμηλής ανάπτυξης. Το 2023 το έλλειμμα παρέμεινε σχετικά υψηλό (περίπου 7% του ΑΕΠ), αντανakλώντας την περιορισμένη παραγωγική βάση που

υποχρεώνει την **Ελλάδα να δανείζεται από το εξωτερικό για να καλύψει την διαφορά μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης.**

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί **συνεχή επαγρύπνηση** για τη συγκράτηση των δημοσίων δαπανών και των μισθολογικών αυξήσεων, και συνέχιση ενός μίγματος πολιτικής εστιασμένου στις επενδύσεις και τις εξαγωγές μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας. Φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και στην αδειοδότηση των επενδύσεων έχουν ήδη μειώσει την ανεργία στα προ κρίσης επίπεδα και έχουν συμβάλει στην γρήγορη ανάκαμψη της οικονομίας από την πανδημία COVID.

Έχουν όλες οι πολιτικές της κυβέρνησης φιλελεύθερο προσανατολισμό; Το μήνυμα που στέλνει η κυβέρνηση με αφορμή το **ατυχές περιστατικό της αποκαθήλωσης του έργου «με την ροζ σημαία»** από το προξενείο της Νέας Υόρκης στέλνει ένα μήνυμα σύγχυσης και αντίφασης. Το έργο βασίστηκε σε μία παραλλαγή της σημαίας που στόχευε να μεταφέρει το επίκαιρο μήνυμα κατά της ενδοοικογενειακής βίας και των γυναικοκτονιών. Η αποκαθήλωση του ήταν μία άσκηση συντηρητισμού και ισορροπίας που υποκινήθηκε από ενστάσεις της εθνικιστικής δεξιάς στην χρήση ενός εθνικού συμβόλου, παραβιάζοντας την ελευθερία του λόγου και της καλλιτεχνικής έκφρασης που το σύνταγμα και η σημαία υποτίθεται ότι προστατεύουν.

Άλλο ατυχές περιστατικό ήταν η Χριστουγεννιάτικη τροπολογία με την οποία αφαίρεσε από τον νεοεκλεγέντα **δήμαρχο Αθηναίων** την δυνατότητα να υλοποιήσει την προεκλογική του δέσμευση να επιστρέψει την λεωφόρο Βασιλίσσης Όλγας στην κυκλοφορία των αυτοκινήτων, αποκλείοντας την δημοτική αρχή από την εταιρεία «Ανάπλαση Αθήνας Α.Ε.» και μεταφέροντας την εποπτεία της στην κυβέρνηση.

Αφήνοντας κατά μέρος αυτά τα κυβερνητικά παραπατήματα, **έχει ενδιαφέρον η τελευταία αξιολόγηση του φιλελεύθερου think tank Cato της Αμερικής** που κατατάσσει τις χώρες βάσει του βαθμού ατομικής και οικονομικής ελευθερίας που προσφέρουν. **Η χώρα μας κατατάσσεται 52η μεταξύ 165 χωρών στην ατομική ελευθερία και 72η στην οικονομική ελευθερία, χαμηλότερα από τις περισσότερες πρώην κομμουνιστικές δικτατορίες της ανατολικής Ευρώπης.**

Τα κριτήρια που μειώνουν την βαθμολογία της Ελλάδας είναι οι υψηλές καταναλωτικές δαπάνες του κράτους (κυρίως μισθοί), οι υψηλές μεταβιβάσεις και επιδοτήσεις (κυρίως συντάξεις και τα διάφορα passes) ο υψηλός οριακός συντελεστής φορολογίας εισοδημάτων άνω των 40.000 ευρώ, και η χρονοβόρα Δικαιοσύνη που δυσκολεύει την τήρηση των συμβολαίων και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας.

Πέρα από την αναγκαία μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης, είναι προφανής η ανάγκη συγκράτησης των δαπανών για να δημιουργηθεί δημοσιονομικός χώρος για την περεταίρω μείωση της φορολογίας χωρίς να θιγεί η δημοσιονομική ισορροπία. Σε αυτό **θα βοηθήσει και το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας της ΕΕ**, που ορθώς θέτει όρια στην αύξηση των ετησίων δαπανών κάθε χώρας-μέλους με στόχο την βαθμιαία μείωση του χρέους προς το ανώτατο όριο 60% του ΑΕΠ που θέτουν οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες.

Η σημαντική αποκλιμάκωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ θα είναι η σημαντικότερη πρόκληση που θα αντιμετωπίσει η Ελληνική οικονομία μέχρι το 2032, οπότε λήγει η περίοδος χάριτος που συμφωνήθηκε με τους επίσημους δανειστές λίγους μήνες πριν την λήξη του τρίτου μνημονίου το 2018. Μέχρι τότε θα πρέπει η Ελλάδα να μπορεί να χρηματοδοτήσει το αυξημένο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους χωρίς να προσφύγει σε τρίτο αίτημα ελάφρυνσης χρέους από τους Ευρωπαϊκούς εταίρους.

**Η κυρία Μιράντα Ξαφά είναι Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).*